

УДК 006. 32: 64.066.8
Антонюк К. І., канд. екон. наук,

НТУУ «Київський політехнічний інститут
імені І. Сікорського»,
м. Київ, Україна,
e-mail: ekaterinaia@ukr.net

Антонюк Д. А., д-р екон. наук,

Запорізька торгово-промислова палата,
м. Запоріжжя, Україна,
e-mail: oasd@mail.ru

БЕЗПЕКА СПОЖИВАННЯ ЯК КЛЮЧОВА ДЕТЕРМІНАНТА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ

UDC 006. 32: 64.066.8
Antoniuk K. I.,
Candidate of Economic Sciences,

NTUU “Kyiv Polytechnic Institute
named after Ihor Sikorsky”,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: ekaterinaia@ukr.net

Antoniuk D. A.,
Doctor of Economic Sciences,

Zaporizhzhia Chamber of Commerce & Industry,
Zaporizhzhia, Ukraine,
e-mail: oasd@mail.ru

CONSUMER SAFETY AS A KEY DETERMINANT OF MODERN TECHNICAL REGULATION SYSTEM IN UKRAINE

***Мета.** Метою статті є дослідження інституціонального базису, теоретичних аспектів, практичного досвіду розроблення алгоритму декларування відповідності продукції підприємств в умовах адаптації системи технічного регулювання України до європейської моделі задля забезпечення безпеки споживання як ключової детермінанти економічної безпеки суб'єктів господарювання.*

***Методи.** Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії глобальної і національної економіки, стандартизації і сертифікації менеджменту. Для забезпечення концептуальної цілісності дослідження використані такі методи: теоретичного узагальнення, порівняння, діалектики, аналізу та систематизації; інституціонального аналізу, експертного опитування та інтерв'ювання, мозкового штурму, кабінетних досліджень, експерименту, побудови алгоритмів і блок-схем.*

***Результати.** В результаті проведеного дослідження проаналізовано переваги самостійного декларування відповідності технічним регламентам для вітчизняних підприємств, а також визначено загрози, які, переважно, пов'язані з недосконалістю інституціонального базису, соціально-ментальними особливостями українського споживача та виробника, функціонуванням на внутрішньому ринку більш обізнаних та досвідчених у питаннях технічного регулювання іноземних підприємств. На рівні підприємств низька інституціональна, інформаційна, організаційна, управлінська, кадрова підготовленість суб'єктів господарювання обумовлює необхідність проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, надання консалтингових послуг, розширення мережі органів із сертифікації та лабораторій для підтвердження відповідності продукції.*

Також вирішенню зазначених проблем, систематизації погляду на досліджуваний процес має сприяти розроблена «Дорожня карта» одержання маркування СЕ вітчизняними виробниками.

Ключові слова: безпека споживання, технічне регулювання, технічний регламент, стандарти, сертифікація, декларування відповідності.

Постановка проблеми. В умовах тенденції всеохоплюючої глобалізації, жорсткої конкуренції, пропозиції товарів та послуг однакового функціонального призначення, але різної якості все більшої актуальності набуває проблема забезпечення безпеки споживання. Остання є ключовим чинником, з одного боку – формування попиту, а з іншого, незважаючи або завдяки діалектичному зв'язку, – підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Зростанню добробуту через високої якості товарів, що є самостійною цінністю для споживачів [1, с. 19] сприяють технічні обмеження у вигляді технічного регулювання, санітарно-гігієнічних норм та стандартів якості, стандартів безпеки, правил пакування та маркування.

Перебуваючи на шляху активної євроінтеграції, вітчизняні підприємства мають враховувати та дотримуватися сучасних умов ринкової діяльності. Зі вступом нашої країни до СОТ, а також підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [2], де стандартизація і сертифікація є ключовими в моделі регулювання економіки, держава взяла на себе зобов'язання щодо адаптації інституціонального базису до відповідних вимог. Це виключатиме технічні бар'єри в торгівлі, а саме для вільного доступу до внутрішнього ринку України продукції іноземних виробників, що має підвищити рівень економічної безпеки, а також забезпечити конкурентоспроможність національної економіки. Цьому сприятиме запровадження дієвого механізму технічного регулювання, в той час як значна невідповідність підприємств до відкритості внутрішнього ринку, неосвіченість в питаннях оцінки відповідності продукції, а через це її неконкурентоспроможність на зовнішніх ринках є реальною загрозою економічній безпеці як держави в цілому, так і окремо взятих суб'єктів господарювання зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поряд із формуванням інституціонального базису технічного регулювання в Україні, дослідженню його окремих аспектів присвятили роботи вітчизняні науковці та практики: Артюх Т. М., Віткін Л. М., Дядюра К. О., Дятлов В. В., Захарюгіна Т., Філіпчук Г., Катран М. В., Крисанов Д., Кривошея С. О., Мотузка Ю., Притульська Н., Шаповал В., Штефан Н. В., Юзьків Я. Вони розглядали питання впровадження технічних обмежень, зокрема технічного регулювання в Україні: проблеми та досягнення, правовий аспект, міжнародний досвід, процес трансформації національної системи технічного регулювання до загальноєвропейської, особливості гармонізації та зближення, специфіку застосування для конкретних продуктів тощо. Водночас актуальним залишилося питання популяризації та пояснення необхідності та розроблення алгоритмів впровадження системи технічного регулювання на підприємствах.

Мета статті. Дослідження інституціонального базису, теоретичних аспектів, практичного досвіду розроблення алгоритму декларування відповідності продукції підприємств в умовах адаптації системи технічного регулювання України до європейської моделі задля забезпечення безпеки споживання як ключової детермінанти економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В рамках Світової організації торгівлі (СОТ) Угодою про технічні бар'єри в торгівлі [3] та Угодою про санітарні та фітосанітарні заходи [4] застосування стандартів є добровільним, обов'язковими є встановлені в національних законодавчих і нормативно-правових актах вимоги до безпеки продукції та послуг для здоров'я і життя громадян, майна, рослин, тварин, навколишнього середовища, національної безпеки та боротьби з оманною практикою.

Головним завданням системи технічного регулювання є забезпечення розміщення на ринку продукції, безпечної для споживачів, користувачів та навколишнього середовища; запровадження економічної політики, спрямованої на

стимулювання інновацій; підвищення конкуренції, скорочення виробничих витрат (національний рівень), сприяння розвитку торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів (міжнародний рівень) [5, с. 7].

Цілями прийняття технічних регламентів є захист життя та здоров'я людей, тварин і рослин, охорона довкілля та природних ресурсів, збільшення енергоефективності, захист майна, забезпечення національної безпеки та запобігання підприємницькій практиці, що вводить споживача (користувача) в оману [6].

У світовій практиці використовують два основні види технічного регулювання [5, с. 7]:

1) приписувальне регулювання, яке визначає засоби досягнення заданих характеристик продукції (визначеність важливіша, ніж гнучкість);

2) орієнтоване на результат, яке точно визначає бажані характеристики продукції, але дає можливість підприємствам самостійно обирати технологію досягнення результату.

Принциповою відмінністю європейської системи технічного регулювання є пріоритетність і першочерговість безпечності продукції і послуг, їх споживання та користування для людини, оточуючого середовища, тварин, належне інформування про властивості товарів. Вона побудована завдяки технічній гармонізації законодавства та взаємному його визнанню на основі «Нового підходу до регулювання продукції» [7] та «Глобального підходу до оцінювання відповідності» [8].

Загалом гармонізація стандартів є позитивним чинником розвитку економіки, оскільки досвід розвинених країн підтверджує, що кожна одиниця національної валюти, вкладена в стандарти, в подальшому дозволяє отримати від 20 до 40 одиниць прибутку. Країни оптимізують рівень використання міжнародних стандартів у загальному числі національних з метою захисту внутрішнього ринку, підтримки національного виробника, забезпечення економічної безпеки країни. Так, у країнах членах ЄС рівень гармонізованих стандартів досягає 60–80% [9, с. 59–60].

Директиви «Нового підходу» (прийнятий Радою Європи 7 травня 1985 р.) встановлюють вимоги до певної категорії продукції, які чітко і точно формулюють кінцевий результат. До кожної з них додається перелік добровільних європейських стандартів, дотримання яких забезпечує відповідність вимогам Директив. Адже застосування цих стандартів є добровільним, до виробника висуваються лише вимоги безпеки продукції і виробництва, а питання технологічності, якості, конкурентоспроможності продукції вирішуються безпосередньо виробником [10, с. 17].

Виготовлена продукція, яка відповідає вимогам, гармонізованих з директивою ЄС європейських стандартів, розглядається як відповідна суттєвим вимогам директиви (принцип презумпції відповідності). Розміщення продукції на ринку ЄС відбувається після проходження процедури оцінки відповідності. Нагляд за ринком забезпечують державні органи [11, с.57–58].

Таким чином, технічне регулювання при новому підході акцентує увагу на вимогах до продукції з метою забезпечення високого рівня захисту населення, а технічне розв'язання цих завдань – безпосередньо відповідальність виробника. Тобто в той час, як в старій системі сертифікації та стандартизації контроль безпечності продукції відбувався через документи – сертифікати, в новій європейській системі технічного регулювання – методами ринкового нагляду, тобто шляхом контролю готової продукції, а не процесів її виробництва. Отже, система технічного регулювання ЄС забезпечує вільний обіг товарів та обмежує адміністративне втручання в господарську діяльність підприємств.

З огляду на те, що в ЄС запроваджено практику щодо декларування відповідності, а сама декларація як документ не реєструється, але лише за причини, що результатом процесу підтвердження відповідності є надання права виробнику маркувати свою продукцію знаком CE (Conformite Europeenne – європейська

відповідність). Тому глобальний підхід до оцінювання відповідності (прийнятий Радою Європи 21 грудня 1989 р.) спрямовано на спрощення процедури доказу відповідності на підставі модульної моделі. Модулі та їх комбінації залежно від продукції та ступеня ризику використовуються для різних стадій процедур оцінки відповідності. З восьми модулів, тільки в трьох (В, Е, F) відповідність підтверджується сертифікатом, в інших п'яти – декларацією про відповідність. Такий підхід дозволяє формувати безліч сполучень модулів, щоб збільшити кількість схем підтвердження відповідності, після чого визначити більш практичну схему, адекватну рівню можливого ризику заподіяння шкоди конкретною продукцією [11, с. 58].

Водночас модулі передбачають активне використання систем якості для проектування, виробництва, контролю та випробування готової продукції, а також їх сертифікацію відповідно до вимог стандартів ISO [12; 13].

Процедура підтвердження оцінки відповідності продукції закінчується підготовкою виробником декларації відповідності, яка містить інформацію для ідентифікації Директив, по відношенню до яких вона видана. Після цього виробник має право маркувати свою продукцію знаком СЕ (Conformité Européenne – європейська відповідність), який підтверджує відповідність продукту вимогам ЄС.

Незважаючи на переваги самостійного декларування відповідності технічним регламентам для споживачів, підприємств, держави, на сьогодні в українських реаліях існує низка загроз. По-перше, це пов'язано з недосконалістю інституціонального базису (табл. 1).

Таблиця 1 – Інституціональний базис технічного регулювання в Україні

Нормативно-правова база		
Назва документу	Дата прийняття	Сутність
Закон України «Про стандартизацію»	05.06.2014 р.	Запровадив добровільне застосування стандартів, градацію національних і європейських стандартів, ввів поняття «технічні комітети стандартизації», практику розробки стандартів за участю міжнародних експертів
Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»	15.01.2015 р.	Визначив правові та організаційні засади використання технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, а також здійснення добровільної оцінки відповідності
Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності»	11.02.2015 р.	Визначив правові, організаційні та економічні засади акредитації органів з оцінки відповідності, передбачив створення Національного органу з акредитації в Україні
Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність»	05.06.2014 р.	Регулює відносини, що виникають в процесі провадження метрологічної діяльності
Постанова КМУ № 95 «Про затвердження модулів оцінки відповідності, які використовуються для розроблення процедур оцінки відповідності, та правил використання модулів оцінки відповідності»	13.01.2016 р.	Передбачає застосування європейського глобального підходу до оцінки відповідності продукції

Продовження таблиці 1

Інституції системи технічного регулювання		
Міністерство економічного розвитку і торгівлі		Загальна координація діяльності в сфері технічного регулювання, метрології, оцінки відповідності, стандартизації та управлінні якістю.
ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)	Стандартизація	Забезпечення функціонування та розвитку національної системи стандартизації; розроблення та експертиза стандартів, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими
Технічні комітети стандартизації		Розроблення, розгляд та погодження міжнародних (регіональних) та національних стандартів України
Науково-дослідні інститути метрології	Метрологія	Роботи зі створення, удосконалення, зберігання, застосування первинних і вторинних еталонів, систем передачі розмірів одиниць вимірювань, розробленням нормативних документів з метрології
ДП «Укрметртестстандарт»		Національний орган з оцінки відповідності (сертифікації).
Національне агентство з акредитації	Оцінка відповідності	Забезпечення єдиної технічної політики у сфері оцінки відповідності; створення умов для взаємного визнання результатів діяльності акредитованих органів на міжнародному рівні.
Органи з оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів		Підприємство, установа, організація чи їх структурний підрозділ, що здійснює діяльність з оцінки відповідності, включаючи випробування, сертифікацію та інспектування
Органи сертифікації продукції, персоналу, систем управління, випробувальні лабораторії		Орган з оцінки відповідності, який є третьою стороною та управляє схемами сертифікації
Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	Ринковий нагляд	Реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, санітарного законодавства, метрологічного нагляду тощо

Примітка. Розроблено авторами.

Так, процес трансформації системи технічного регулювання передбачає введення 28 тисяч європейських стандартів (EN), які відповідають вимогам законодавства. відповідно до Додатку III Угоди про Асоціацію, в той час як на сьогодні імplementовано близько 2 тисяч з них. Також проблемним вважаємо чинний на сьогодні порядок їх введення, за якого відбувається лише переклад титульної сторінки європейського оригіналу, проте не враховуються особливості діяльності вітчизняних виробників; отже актуальним є адаптація стандартів за участі підприємств, які б мали можливість відстояти свої інтереси. До того ж істотною проблемою є невизнання результатів випробувань українських лабораторій та діяльності органів із сертифікації європейськими інституціями через не підписання певних умов з оцінки відповідності та прийнятності промислових товарів (Agreements on conformity assessment and acceptance of industrial products (АСАА)).

По-друге, соціально-ментальні особливості українського споживача та виробника, звичка дотримання чітких правил та перебування під жорстким контролем потребує розроблення і забезпечення механізмів ефективного ринкового нагляду за дотриманням вимог технічних регламентів та стандартів.

По-третє, для вітчизняних виробників існує суттєва загроза функціонування на внутрішньому ринку з боку європейських підприємств, більш обізнаних та досвідчених у питаннях моделі технічного регулювання, що розглядається.

По-четверте, актуальним є вирішення низки проблем підготовленості вітчизняних підприємств до запровадження системи технічного регулювання, серед основних з яких зазначимо:

– інституціональну – необізнаність у сучасній нормативній базі, поява нових інституцій в сфері стандартизації, метрології і ринкового нагляду, необхідність розширення мережі органів із сертифікації та лабораторій для підтвердження відповідності продукції;

– інформаційну – недостатня поінформованість підприємств чи повна відсутність інформації щодо нової системи технічного регулювання, що обумовлює необхідність проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, надання консалтингових послуг операторами ринку;

– управлінську – необхідність переосмислення керівництвом переходу від обов'язковості виконання стандартів та отримання сертифікатів до самодекларування, проведення відповідних організаційних, стратегічних, тактичних робіт;

– кадрову – відсутність кваліфікованого персоналу, здатного до розроблення відповідної технічної документації (технічного файлу), проходження процедур оцінки відповідності та підготовки декларації. Для вирішення цієї проблеми необхідним є організація навчальних курсів, програм підвищення кваліфікації, базової підготовки у ВНЗ, проведення для фахівців підприємств так званих «goad show» з відвідуванням сучасних європейських підприємств, лабораторій, органів із сертифікації.

Також вирішенню зазначених проблем має сприяти розроблення алгоритму декларування відповідності продукції підприємств в умовах адаптації системи технічного регулювання України до європейської моделі.

Отже, на основі ґрунтовного дослідження процедури оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів і стандартів розроблена «Дорожня карта» одержання маркування СЕ вітчизняними виробниками, яка була апробована в діяльності Запорізької торгово-промислової палати під час надання інформаційно-консультаційних послуг (рис. 1).

Висновки. Запровадження системи технічного регулювання гармонізованої з європейською сприятиме розширенню доступу вітчизняного бізнесу до ринку ЄС, зменшенню рівня корупції, появі нових можливостей для розвитку інновацій та модернізації виробництва, захисту прав на безпечність та якість продукції, збільшенню її асортименту та зниженню цін, що в кінцевому підсумку сприятиме економічному зростанню країни, покращенню позицій у провідних економічних рейтингах.

Незважаючи на переваги самостійного декларування відповідності технічним регламентам, для вітчизняних підприємств існують загрози, пов'язані з недосконалістю інституціонального базису, соціально-ментальними особливостями українського споживача та виробника, функціонуванням на внутрішньому ринку більш обізнаних та досвідчених у питаннях технічного регулювання іноземних підприємств. До того ж низька інституціональна, інформаційна, організаційна, управлінська, кадрова підготовленість суб'єктів господарювання обумовлює необхідність проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, надання консалтингових послуг, розширення мережі органів із сертифікації та лабораторій для підтвердження відповідності продукції. Вирішенню зазначених проблем, систематизації погляду на досліджуваний процес має сприяти розроблена «Дорожня карта» одержання маркування СЕ вітчизняними виробниками.

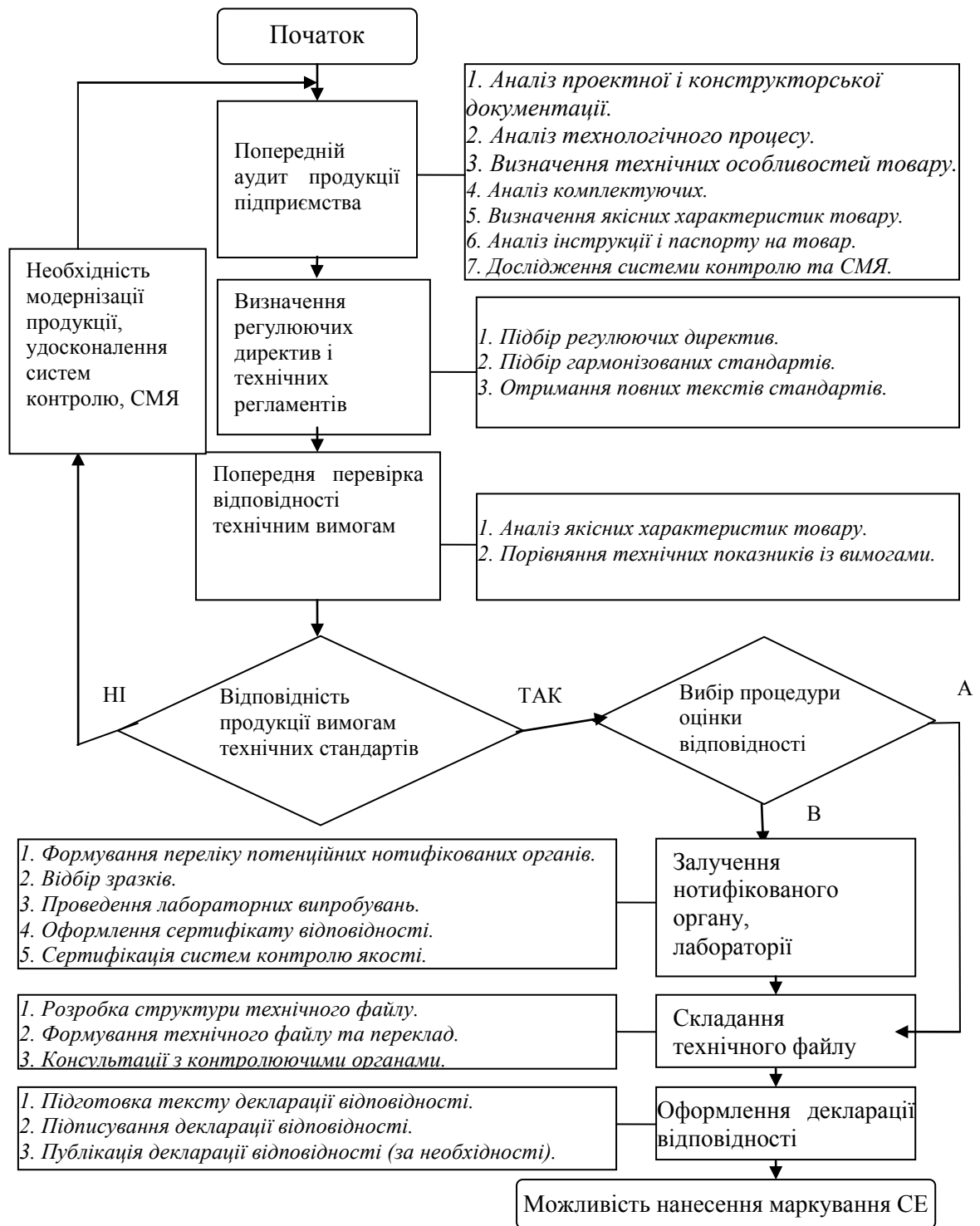

Рисунок 1 – «Дорожня карта» одержання маркування СЕ вітчизняними виробниками

Примітка. Розроблено авторами на основі власних досліджень.

Список літератури/References

1. Технічні бар'єри і санітарні та фітосанітарні заходи в міжнародній торгівлі: види, тенденції розвитку, регулювання. Посібник державного службовця / За ред. І.В. Бураковського, К. Кравчука, В. Мовчан: Київ, 2015. – 244 с.
Burakovskiy, I., Kravchuk, K., Movchan, V. (2015). *Tekhnichni baryery i sanitarni ta fitosanitarni zakhody v mizhnarodniy torhivli: vydy, tendentsii rozvytku, rehuliuivannia* [Technical barriers and sanitary and phytosanitary measures in international trad: types, development trends, regulation]. Kyiv, 244 p.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з Атомної Енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroua.com/association/>.
Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Community of Atomic Energy and its Member States, on the other hand. Available at: <http://euroua.com/association/>
3. Agreement on Technical Barriers to Trade. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbt_e.htm/
Agreement on Technical Barriers to Trade. Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbt_e.htm/
4. The WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS Agreement). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/spsagr_e.htm.
5. Притульська Н. Технічне регулювання: міжнародні практики та вітчизняні реалії / Н. Притульська, Ю. Мотузка // Вісник КНТЕУ. – 2015. - №3. – С.5-21.
Prytulska, N., Motuzka, Yu. (2015). *Tekhnichne rehuliuivannia: mizhnarodni praktyky ta vitchyzniani realii* [Technical regulation: international practice and domestic realities]. Visnyk KNTEU, no. 3, pp.5-21.
6. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» №124-19 від 15.01.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19>
The Law of Ukraine "On Technical Regulations and Conformity Assessment". Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19>
7. New Approach Standardisation in the Internal Market. URL: <http://www.newapproach.org/>
New Approach Standardisation in the Internal Market. Available at: <http://www.newapproach.org/>
8. Council Resolution of 21 December 1989 on a global approach to conformity assessment. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31990Y0116\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31990Y0116(01))
Council Resolution of 21 December 1989 on a global approach to conformity assessment. Available at: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31990Y0116\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31990Y0116(01))
9. Дятлова В.В. Забезпечення економічної безпеки і конкурентоспроможності економіки механізмами технічного регулювання / В.В. Дятлова // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №3(117). – С.56-62.
Diatlova, V.V. (2011). *Zabezpechennia ekonomichnoyi bezpeky i konkurentospromozhnosti ekonomiki mekhanizmaty tekhnichnoho rehuliuivannia* [Ensuring economic security and economic competitiveness by mechanisms of technical regulation]. Recent economic problems, no. №3(117), pp.56-62.

10. Штефан Н.В. Технічне регулювання в Україні: проблеми та досягнення / Н.В. Штефан // Системи обробки інформації. – 2011. – №6(96). – С.17–19.

Shtefan, N. V. (2011). *Tekhnichne rehuliuвання v Ukraini: problemy ta dosiahnennia* [Technical Regulation in Ukraine: problems and achievements]. Information processing systems, no. 6(96), pp.17–19.

11. Кривошея С.О. Обґрунтування національної системи технічного регулювання та її трансформації до загальноєвропейської / С.О. Кривошея, К.О. Дядюра // Системи и процессы управления. – 2015. - №2/3(22). – С.56-60.

Kryvosheya, S.O., Diadiura, K.O. (2015). *Obhruntuvannia natsionalnoyi systemy tekhnichnoho rehuliuвання ta yiyi transformatsii do zahalnoyevropeyskoyi* [Justification for National technical regulation system and its transformation into the European]. Systems and processes of management, no. 2/3(22), pp.56-60.

12. Антонюк К.І. Маркетингове забезпечення функціонування системи управління якістю на підприємстві / К.І. Антонюк // Зб. наук. праць Донецького державного університету управління «Логістика в контексті євро інтеграційної стратегії України». Серія «Економіка». – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – Т. 13. – Вип. 242. – С. 241-248.

Antoniuk, K. I. (2012). *Marketynhove zabezpechennia funktsionuvannia systemy upravlinnia yakistiu na pidpriemstvi* [Marketing management system of quality]. Logistics in the context of the Euro integration strategy of Ukraine, no. 242, pp. 241-248.

13. Антонюк К.І. Проблеми розвитку систем управління якістю крізь призму теорії маркетингу / К.І. Антонюк // Розвиток фінансових методів державного управління національною економікою та економікою підприємства : зб. наук. праць / ДонДУУ, Донецьк : ДонДУУ. – 2012. – т. XIII. – (серія «Економіка»; вип. 239). – С. 7-16.

Antoniuk, K. I. (2012). *Problemy rozvytku system upravlinnia yakistiu kriz pryзму teorii marketynhu* [Problems of quality management systems development in the light of the theory of marketing]. The development of financial techniques of management of national economy and the economics of enterprise, vol. XIII, pp. 7-16.

Дата надходження статті до редакції: 11. 11. 2016 р.

The objective of the article is to study the institutional basis, theoretical aspects, practical experience in developing of enterprises production conformity declaration algorithms in terms of Ukraine technical regulation adaptation to the European model for providing consumer safety as a key determinant of economic subjects security.

Methods. Theoretical and methodological basis of the research is formed by fundamental thesis of global and national economy theory, standardization and certification, management. To ensure the conceptual integrity of the research such methods as: theoretical generalization, comparison, dialectics, analysis and systematization; institutional analysis; expert surveys and interviews, brainstorming, desk research, experiment; building algorithms and block schemes have been used.

Results. In the result of the carried research the benefits of self-declaration of conformity with technical regulations for domestic enterprises have been analyzed and threats primarily associated with imperfect institutional basis, social and mental peculiarities of Ukrainian consumers and producers, functioning at the domestic market of foreign companies, which are more knowledgeable and experienced in matters of technical regulation, have been defined. At the level of enterprises low institutional, informational, organizational, administrative, personnel preparedness of economic subjects makes the need for information – explanatory work, consulting services, expanding the network of conformity of production laboratories and certification centers. Also, the solution of these problems and systematization of the

researched process should be promoted by the «Road map» to obtain the CE marking for domestic producers.

Key words: *consumer safety, technical regulations, standards, certification, declaration of conformity.*

Целью статьи является исследование институционального базиса, теоретических аспектов, практического опыта разработки алгоритма декларирования соответствия продукции предприятий в условиях адаптации системы технического регулирования Украины к европейской модели для обеспечения безопасности потребления как ключевой детерминанты экономической безопасности субъектов хозяйствования.

Методы. Теоретическую и методологическую основу исследования составляют фундаментальные положения теории глобальной, национальной экономики, стандартизации и сертификации, менеджмента. Для обеспечения концептуальной целостности исследования использованы методы: теоретического обобщения, сравнения, диалектики, анализа и систематизации; институционального анализа; экспертного опроса и интервьюирования, мозгового штурма, кабинетных исследований, эксперимента; построения алгоритмов и блок схем.

Результаты. В результате проведенного исследования проанализированы преимущества самостоятельного декларирования соответствия техническим регламентам для отечественных предприятий, а также определены угрозы, главным образом связанные с несовершенством институциональной базиса, социально-ментальными особенностями украинского потребителя и производителя, функционированием на внутреннем рынке более ознакомленных и опытных в вопросах технического регулирования иностранных предприятий. На уровне предприятий низкая институциональная, информационная, организационная, управленческая, кадровая подготовленность субъектов хозяйствования обуславливает необходимость проведения информационно-разъяснительной работы, оказание консалтинговых услуг, расширения сети органов по сертификации и лабораторий для подтверждения соответствия продукции. Также решению указанных проблем, систематизации взгляда на исследуемый процесс должна способствовать разработанная «Дорожная карта» получения маркировки CE отечественными производителями.

Ключевые слова: *безопасность потребления, техническое регулирование, технический регламент, стандарты, сертификация, декларирование соответствия.*